

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ίδρυση παρατηρητηρίου άνοιας, βελτίωση περιγεννητικής φροντίδας και ρυθμίσεις λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας»

I. Γενικές παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε από τη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, αποτελείται από οκτώ (8) Κεφάλαια και εξήντα επτά (67) άρθρα.

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 1 έως 3), μεταξύ άλλων, συνιστάται στο Υπουργείο Υγείας το «Εθνικό Παρατηρητήριο Άνοιας-Alzheimer», ως συλλογικό διοικητικό όργανο με γνωμοδοτικές, ιδίως, αρμοδιότητες (άρθρο 1), και εισάγεται θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση «Περιγεννητικών Κέντρων», δηλαδή τριτοβάθμιων νοσηλευτικών μονάδων για την αντιμετώπιση, ιδίως, προβλημάτων υγείας των επιτόκων, των λεχών, των εμβρύων και των νεογνών (άρθρο 2), για τη δημιουργία ειδικού χώρου θηλασμού και άντλησης μητρικού γάλακτος σε δημόσιες υπηρεσίες, φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, αερολιμένες, λιμένες, σταθμούς, μουσεία, εμπορικά κέντρα κ.λπ. καθώς και για τη λειτουργία τράπεζας μητρικού γάλακτος (άρθρο 3).

Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 4 έως 6) θεσπίζεται, μεταξύ άλλων, ρυθμιστικό πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία ηλεκτρονικών καταστημάτων φαρμακείων στο διαδίκτυο (άρθρο 4) και ρυθμίζονται ζητήματα λειτουργίας των νοσοκομειακών φαρμακείων (άρθρο 5), των «ομάδων υποστήριξης θρέψης» (ιατρικών, δηλαδή, ομάδων για τη διατροφική υποστήριξη των νοσηλευόμε-

νων ασθενών) και των «ογκολογικών συμβουλίων» (ιατρικών, δηλαδή, ομάδων για την παρακολούθηση, ιδίως, της πορείας της θεραπείας καρκινοπαθών ασθενών) (άρθρο 6).

Με το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 7 έως 10) ρυθμίζονται υπηρεσιακά ζητήματα των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου.

Με το Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 11 έως 30) ρυθμίζονται, ιδίως, υπηρεσιακά ζητήματα των ιατρών του Ε.Σ.Υ. (άρθρα 11, 12, 15, 16, 18 έως 22, 26 και 28), των πανεπιστημιακών ιατρών (άρθρο 29) και των δικηγόρων που κατέχουν οργανική θέση με έμμισθη εντολή σε νοσοκομείο (άρθρο 13), ζητήματα οργανωτικής δομής μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας, τόσο δημόσιων (άρθρα 14, 23, 24 και 27) όσο και ιδιωτικών (άρθρο 30), και ζητήματα σχετικά με τον Εθνικό Οργανισμό Μεταμοσχεύσεων (άρθρο 17).

Με το Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 31 έως 42) ρυθμίζονται, ιδίως, ζητήματα ειδικευσης ιατρών (άρθρο 31), αδειών οδοντοτεχνικών εργαστηρίων (άρθρο 32) και οδοντιατρικών ακτινολογικών εργαστηρίων (άρθρα 35 και 37), λειτουργίας εργαστηρίων φυσικοθεραπείας (άρθρο 33), διαγνωστικών εργαστηρίων και εργαστηρίων φυσικής ιατρικής και αποκατάστασης (άρθρο 36), ζητήματα επαγγελματικών δικαιωμάτων φυσικοθεραπευτών (άρθρο 34), λειτουργίας ιδιωτικών φορέων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (άρθρο 38), ασυμβιβάστων ιατρών και οδοντιάτρων (άρθρο 39), άδειας άσκησης ιατρικού επαγγέλματος (άρθρο 40) και επαγγέλματος ψυχολόγου (άρθρο 41), και συνιστάται ειδικός κλάδος νοσηλευτών, επισκεπτών και μαιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (άρθρο 42).

Με το Κεφάλαιο ΣΤ' (άρθρα 43 έως 50) ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ., όπως, ιδίως, ζητήματα συμψηφισμού οφειλών του (άρθρο 43), συγκρότησης της Επιτροπής Ενστάσεων του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. (άρθρο 44), σύστασης Υπηρεσιακού Συμβουλίου του Ε.Ο.Π.Υ.Υ., αρμόδιου για ζητήματα υπηρεσιακής κατάστασης του διοικητικού, υγειονομικού και ιατρικού προσωπικού του Οργανισμού (άρθρο 45), και ζητήματα επιβολής κυρώσεων σε ιατρούς που επανειλημμένως υπερβαίνουν τα όρια συνταγογράφησης (άρθρο 46) όπως και σε φαρμακοποιούς που, παρά το σχετικό αίτημα του ασθενούς, δεν χορηγούν το φαρμακευτικό προϊόν με τη χαμηλότερη λιανική τιμή (άρθρο 47). Εισάγονται, επίσης, ρυθμίσεις για τη συνταγογράφηση φαρμάκων των οποίων οι ενδείξεις δεν περιλαμβάνονται στις εγκεκριμένες, ρυθμίσεις για τη σχετική αποζημίωση από τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. (άρθρο 48), όπως και ρυθμίσεις για την καταβολή του ειδικού νοσηλίου-τροφείου για Άτομα με Αναπηρίες που διαβιούν σε Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης Ατόμων με Ανα-

πηρίες (άρθρο 49) και για την εξόφληση από τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. κατηγοριών απαιτήσεων μονάδων υγείας (άρθρο 50).

Με το Κεφάλαιο Ζ' (άρθρα 51 έως 55) ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων.

Με το Κεφάλαιο Η' (άρθρα 56 έως 67) ρυθμίζονται λοιπά ζητήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 1 παρ. 2 περίπτ. α'

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες διατάξεις, το Εθνικό Παρατηρητήριο Άνοιας-Alzheimer «εκπονεί το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για τη νόσο, το οποίο υποβάλλεται προς έγκριση στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής και το οποίο μπορεί να επικαιροποιείται με βάση την διαρκή έρευνα των νέων ιατρικών, κοινωνικών, οικονομικών και νομικών δεδομένων».

Επισημαίνεται συναφώς ότι, κατ' άρθρο 65 παρ. 1 του Συντάγματος, η Βουλή των Ελλήνων «ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 76 και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Η αυτονομία της Βουλής εκδηλώνεται με την αρμοδιότητά της να θεσπίζει, να τροποποιεί, να συμπληρώνει και να ερμηνεύει αυθεντικώς τον Κανονισμό της, χωρίς τη σύμπραξη της εκτελεστικής εξουσίας. Ζητήματα, επομένως, για τα οποία το Σύνταγμα θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του Κανονισμού της Βουλής, δεν μπορούν να ρυθμισθούν με νόμο, όπως και αντιστρόφως, ζητήματα για τα οποία το Σύνταγμα θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του νόμου, δεν μπορεί να ρυθμίσει ο Κανονισμός της Βουλής (βλ., ενδεικτικώς, Κ. Μαυριά, Συνταγματικό Δίκαιο, 5η έκδ., 2014, σελ. 239-241, Αθ. Ράικο, Συνταγματικό Δίκαιο, τ. Ι, τεύχ. Α', 3η έκδ., 2009, Ευ. Βενιζέλο, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, 2008, σελ. 185, σελ. 212-215, Α. Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 2η έκδ., 2007, σελ. 336, Κ. Χρυσόγονο, Συνταγματικό Δίκαιο, 2003, σελ. 478, Φ. Σπυρόπουλο, Εισαγωγή στο Συνταγματικό Δίκαιο, 2006, σελ. 105).

Συμφώνως, εξ άλλου, με το άρθρο 21 του Κανονισμού της Βουλής, η Ολομέλεια της Βουλής «έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπουν το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής», όπου δε «στον Κανονισμό μνημονεύεται η Βουλή νοούνται η Ολομέλεια, το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και οι διαρκείς επιτροπές, ανάλογα με την αρμοδιότητά τους».

Ο Κανονισμός της Βουλής περιέχει, όμως, διατάξεις που προβλέπουν τη ρύθμιση ορισμένων θεμάτων και από τον κοινό νόμο (βλ. και Στ. Κουτσομπίνα, Η τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής του Απριλίου 2010: ένας απρόσμενος «διάλογος» του κοινού νομοθέτη με το νομοθέτη του Κανονισμού, ΑρχΝομ 2011, σελ. 1-2. Βλ., επίσης, την από 25.6.2014 έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του νομοσχεδίου «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό», ν. 4270/2014, παρατήρηση επί του άρθρου 28).

Εν προκειμένω επισημαίνεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 32 του Κανονισμού της Βουλής δεν περιλαμβάνουν ρητώς, ως αρμοδιότητα της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής, την έγκριση Στρατηγικού Σχεδίου για την άνοια και τη νόσο Alzheimer. Όμως, η προτεινόμενη αρμοδιότητα μπορεί να ανατεθεί στην ανωτέρω Επιτροπή με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων συμφώνως προς το άρθρο 14 περιπτ. η' του Κανονισμού της Βουλής («η Διάσκεψη των Προέδρων (...) αποφασίζει (...) ή αναθέτει το έργο τούτο σε άλλο όργανο, επιτροπή ή υποεπιτροπή της Βουλής για όσα θέματα προβλέπεται σχετική αρμοδιότητα της Βουλής ή οργάνου της ρητά από το Σύνταγμα, τον Κανονισμό ή νόμο»).

Τέλος, και υπό το φως των ανωτέρω, ερωτάται αν η υποβολή και των τυχόν επικαιροποιήσεων του εν λόγω Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου προς έγκριση ενώπιον της ως άνω Επιτροπής συνιστά βούληση του έχοντος εν προκειμένω τη νομοθετική πρωτοβουλία.

2. Επί του άρθρου 1 παρ. 5

Συμφώνως προς τα εδάφ. α' και β' των εν λόγω διατάξεων, το Εθνικό Παρατηρητήριο Άνοιας-Alzheimer «μπορεί να ζητά από τις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και από ιδιώτες κάθε πληροφορία, έγγραφο, ή οποιοδήποτε σχετικό στοιχείο που είναι σχετικό με την αποστολή του. Ο Πρόεδρος μπορεί να λαμβάνει γνώση εγγράφων και άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα».

Εν προκειμένω χρήζει εξέτασης η σχέση των προτεινόμενων διατάξεων προς την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Με τις διατάξεις του άρθρου 9Α του Συντάγματος κατοχυρώνεται ρητώς το δικαίωμα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρ-

χή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει». Κορμός της προστασίας προσωπικών δεδομένων σε επίπεδο κοινής νομοθεσίας είναι ο ν. 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (ΦΕΚ Α΄ 50/10.4.1997), ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών» (ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σελ. 31-50. Βλ., επίσης, άρθρο 16B (πρώην άρθρο 286) ΣυνθΛΕΕ) και αποτελεί εκτελεστικό του Συντάγματος νόμο (από την ευρύτατη ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, βλ., εντελώς ενδεικτικώς, Λ. Μητρου, Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 1999, Σπ. Βλαχόπουλο, Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων, 2007, Β. Σωτηρόπουλο, Η συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων, 2006, σελ. 10-40 και 54, Κ. Μαυριά, Το συνταγματικό δικαίωμα ιδιωτικού βίου, σελ. 195, Πρ. Δαγτόγλου, Συνταγματικό δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, 2010, σελ. 391-392, Π. Δόνο, Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος προστασίας του πολίτη από την επεξεργασία προσωπικών του δεδομένων και της αντίστοιχης ανεξάρτητης αρχής, σε: Αναθεώρηση του Συντάγματος και εκσυγχρονισμός των θεσμών, επιμ. Γ. Παπαδημητρίου, 2000, σελ. 107-116, κ.ά.).

Ο ν. 2472/1997 εισάγει, ως θεμελιώδη κατηγορία προσωπικών δεδομένων, την έννοια των «ευαίσθητων» προσωπικών δεδομένων, στην οποία περιλαμβάνονται ρητώς «τα δεδομένα που αφορούν (...) στην υγεία [και] στην κοινωνική πρόνοια» (άρθρο 2 περίπτ. β΄ του ν. 2472/1997). Τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα τυγχάνουν αυξημένης προστασίας, απαγορεύεται δε κατ' αρχήν η συλλογή και η επεξεργασία τους (άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 2472/1997). Επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων καθώς και η ίδρυση και η λειτουργία σχετικού αρχείου, στην περίπτωση που πληρούται τουλάχιστον μία από τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 2472/1997 (πρβλ., ιδίως, άρθρο 7 παρ. 2 περίπτ. ε΄: «Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία (...) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας (...)» και περίπτ. στ΄: «Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα ο-

ποία αναφέρονται»). Στο πλαίσιο εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων του ν. 2472/1997 απαιτείται προηγούμενη άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (άρθρο 7 παρ. 2 εδάφ. α' και 3 έως 7 του ν. 2472/1997).

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις του υπό ψήφιση νομοσχεδίου, το Εθνικό Παρατηρητήριο Άνοιας-Alzheimer αφ' ενός λειτουργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (κατά την έννοια του άρθρου 2 περίπτ. δ' και ζ' του ν. 2472/1997), και μάλιστα ευαίσθητων, αφ' ετέρου αποκτά πρόσβαση σε αρχεία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (κατά την έννοια του άρθρου 2 περίπτ. ε' του ν. 2472/1997).

Δεδομένου ότι προτείνεται να θεσπισθούν με διάταξη νόμου οι εν λόγω λειτουργίες του Παρατηρητηρίου, εφαρμόζεται η ρύθμιση του άρθρου 7Α παρ. 1α) του ν. 2472/1997, συμφώνως προς την οποία: «Ο υπεύθυνος επεξεργασίας απαλλάσσεται από την υποχρέωση Γνωστοποίησης του άρθρου 6 και από την υποχρέωση λήψης άδειας του άρθρου 7 (...) όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα (...) με παροχή υπηρεσιών στο δημόσιο τομέα και είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης που επιβάλλει ο νόμος (...)». Εφαρμόζεται, επίσης, η ρύθμιση του άρθρου 5 παρ. 2 περίπτ. β' και δ' του ν. 2472/1997, συμφώνως προς την οποία: «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση [του υποκειμένου], όταν (...) η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο» και «η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή (...)». Το Παρατηρητήριο υπόκειται, πάντως, σε όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο ν. 2472/1997 και υποχρεούται να συμμορφώνεται με ειδικούς κανόνες επεξεργασίας που εκδίδει η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (βλ. άρθρο 7Α παρ. 2 του ν. 2472/1997).

Επισημαίνεται, τέλος, ότι, υπό το φως της συνταγματικής κατοχύρωσης του δικαιώματος προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και της προστασίας τους από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τυγχάνουν εφαρμοστέες κατά την άσκηση των ως άνω αρμοδιοτήτων του Εθνικού Παρατηρητηρίου Άνοιας-Alzheimer οι γενικές αρχές για τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όπως αυτές έχουν διατυπωθεί τόσο στην Οδηγία 95/46/ΕΚ (βλ. άρθρα 6 και 7) όσο και τον ν. 2472/1997 (βλ. άρθρα 4, 5, 10-13). Οι αρχές αυτές αφορούν, ιδίως, την τήρηση των αρχών της νομι-

μότητας των σκοπών και του τρόπου συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων, της αναλογικότητας κατά τη συλλογή και επεξεργασία τους, της ακρίβειας του περιεχομένου τους, του εμπιστευτικού χαρακτήρα και της ασφάλειας της επεξεργασίας τους, καθώς και της προστασίας του δικαιώματος πρόσβασης των υποκειμένων στα δεδομένα τους που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας.

3. Επί του άρθρου 7 παρ. 1 έως 3

Με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 1 προτείνεται να αντικατασταθεί η παρ. 2 του άρθρου 23 του ν. 2071/1992 σχετικώς με τη μη προσμέτρηση κατηγοριών αδειών στην υποχρέωση υπηρεσίας υπαίθρου των ιατρών. Δεδομένου ότι και οι παρ. 2 και 3 του εν λόγω άρθρου του υπό ψήφιση νομοσχεδίου αναφέρονται στο ίδιο ζήτημα, θα ήταν σκόπιμο, για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας, να προστεθούν ως παρ. 2α και 2β στην προτεινόμενη να αντικατασταθεί παρ. 2 του άρθρου 23 του ν. 2071/1992.

4. Επί του άρθρου 13

Για λόγους συντακτικής αρτιότητας, πρέπει να απαλειφθεί η λέξη «κατόπιν» από το εδάφ. α΄ του εν λόγω άρθρου.

5. Επί των άρθρων 16 και 18

α. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 προτείνεται να καταργηθούν οι παρ. 40 και 42 του άρθρου 66 του ν. 3984/2011, με τις διατάξεις των οποίων έχει τροποποιηθεί η παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3580/2007. Για λόγους σαφήνειας, η προτεινόμενη ρύθμιση θα ήταν σκόπιμο να αντικαταστήσει ευθέως την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3580/2007.

β. Με τις διατάξεις του άρθρου 18 προτείνεται να αντικατασταθεί η παρ. 1 του άρθρου 58 του ν. 3918/2011, με τις διατάξεις της οποίας έχει τροποποιηθεί η παρ. 4 του άρθρου 43 του ν. 1759/1988. Για λόγους σαφήνειας, η προτεινόμενη ρύθμιση θα ήταν σκόπιμο να αντικαταστήσει ευθέως την παρ. 4 του άρθρου 43 του ν. 1759/1988.

6. Επί του άρθρου 23

Το σύνολο των διατάξεων του άρθρου 23 χρήζει νομοτεχνικής αναμόρφωσης. Ενδεικτικώς, θα ήταν σκόπιμη: πρώτον, η αρίθμηση – και, όπου χρειάζεται, η αναρίθμηση – των διατάξεών του (ιδίως, του πρώτου και του τελευταίου εδαφίου), δεύτερον, η αναδιατύπωση και η συνένωση των εδαφ. α΄ και

β' ως ακολούθως: «Καταργείται το εδάφ. α' της παρ. 8 του άρθρου 2 του ν. 4052/2012», τρίτον, η αντίστοιχη αναρίθμηση των επόμενων προτεινόμενων διατάξεων, τέταρτον, η επανεξέταση από νομοτεχνικής άποψης των προτεινόμενων να τροποποιηθούν εδαφίων της παρ. 8 του άρθρου 2 του ν. 4052/2012.

7. Επί του άρθρου 25 εδάφ. α' και β'

α. Με τις εν λόγω διατάξεις προτείνεται να επεκταθεί η εφαρμογή των εδαφ. α', β' και γ' της παρ. 4 του άρθρου 23 του ν. 3370/2005 σε ορισμένες κατηγορίες υπαλλήλων. Επισημαίνεται ότι το κανονιστικό πεδίο της προτεινόμενης ρύθμισης και των ως άνω αναφερόμενων εδαφίων του άρθρου 23 του ν. 3370/2005 ταυτίζονται μεταξύ τους, δεδομένου ότι οι εν λόγω κατηγορίες υπαλλήλων περιλαμβάνονται ήδη στη ρύθμιση των ως άνω εδαφίων του άρθρου 23 του ν. 3370/2005.

β. Δεδομένου ότι το προτεινόμενο άρθρο έχει μόνον μία παράγραφο, η αρίθμηση της είναι περιττή.

8. Επί του άρθρου 26

Με τις διατάξεις του άρθρου 26 προτείνεται να αντικατασταθεί, μεταξύ άλλων, το εδάφ. α' της παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 1397/1983. Επισημαίνεται ότι το εδάφ. α' της παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 1397/1983 έχει ήδη τη μορφή που προτείνεται να λάβει.

9. Επί του άρθρου 33 παρ. 4

Δεδομένου ότι με την παρ. 4 του άρθρου 33 προστίθεται δεύτερη παράγραφος στις διατάξεις του άρθρου 3 του π.δ. 29/1987, σκόπιμο είναι η προτεινόμενη ρύθμιση του υπό ψήφιση νομοσχεδίου να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Το εδάφ. α' του άρθρου 3 του π.δ. 29/1987 λαμβάνει αρίθμηση παραγράφου υπό τον αραβικό αριθμό 1 και στο τέλος του ίδιου άρθρου προστίθεται παράγραφος υπό τον αραβικό αριθμό 2 ως εξής: (...)».

10. Επί του άρθρου 34

Με τις διατάξεις του άρθρου 33 παρ. 2 του ν. 3329/2005 όπως προτείνεται να τροποποιηθεί, «οι πτυχιούχοι του Τμήματος Φυσικοθεραπείας των Ανώτατων Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας αξιολογούν, επιλέγουν και εκτελούν τις πράξεις φυσικοθεραπευτή (...) σύμφωνα με γραπτή διάγνωση ή γνωμάτευση του θεράποντος ιατρού (...)».

Εν προκειμένω προτείνεται να αποσυνδέεται από την ύπαρξη τυχόν προηγούμενης εντολής θεράποντος ιατρού η δυνατότητα των πτυχιούχων του ως άνω Τμήματος να αξιολογούν, να επιλέγουν και να εκτελούν πράξεις φυσικοθεραπευτή προτείνεται να αρκεί σχετική γραπτή διάγνωση ή γνωμάτευση. Η εν λόγω ρύθμιση αποδίδει παρόμοια διατύπωση του άρθρου 1 παρ. 2 του π.δ. 90/1995 («Ο πτυχιούχος Φυσικοθεραπευτής, επιλέγει και εκτελεί τις φυσικοθεραπευτικές πράξεις μετά από γραπτή διάγνωση ή γνωμάτευση του ιατρού και σύμφωνα με τις τυχόν σχετικές οδηγίες του»).

Προβληματισμός γεννάται σχετικώς με το αν είναι συνταγματικώς επιτρεπτή τέτοια νομοθετική ρύθμιση.

Ειδικότερα, το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει κρίνει επί του ζητήματος της «αυτοδύναμης» (δηλαδή, εκείνης που δεν απαιτεί προηγούμενη γραπτή εντολή ιατρού) επιλογής φυσικοθεραπευτικών πράξεων από φυσικοθεραπευτές πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. Συγκεκριμένως, με την υπ' αριθμ. 3066/2010 απόφασή του το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι ως άνω διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 2 του π.δ. 90/1995 «πρέπει (...) να ακυρωθούν» «καθ' ο μέρος παρέχουν στους φυσικοθεραπευτές πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. δικαίωμα αυτοδύναμης επιλογής και εφαρμογής φυσικοθεραπευτικών πράξεων και μεθόδων (...) με μόνη την προηγούμενη διάγνωση της πάθησης, χωρίς γραπτή εντολή ιατρού (...). Τούτο συνάδει, εξάλλου, και με την κατά το Σύνταγμα (άρθρο 21 παρ. 3) υποχρέωση της Πολιτείας προς προστασία της δημόσιας υγείας (...), υπό την έννοια της θέσπισης αυστηρών προϋποθέσεων για την εφαρμογή θεραπευτικών μέσων και μεθόδων επί ασθενών και πασχόντων από ειδικώς εκπαιδευμένους επαγγελματίες μη ιατρούς, όπως εν προκειμένω οι φυσικοθεραπευτές (...)» (σκέψεις υπό 11).

Βασικό άξονα, εξ άλλου, των δικανικών σκέψεων του Δικαστηρίου αποτέλεσε η σαφής διάκριση μεταξύ ιδρυμάτων του πανεπιστημιακού και του τεχνολογικού τομέα «ως προς την αποστολή και την οργάνωση» (σκέψεις υπό 8). Το Δικαστήριο, αφού έλαβε υπ' όψιν τις διατάξεις του ν. 2916/2001 (σκέψεις υπό 5), συμφώνως προς τις οποίες τα Τ.Ε.Ι. εντάσσονται στην ανώτατη εκπαίδευση και αποτελούν τον τεχνολογικό τομέα, κατέληξε ότι «ο προβλεπόμενος στο άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος νόμος δεν μπορεί να ορίσει (...) κατά πλήρη εξομοίωση» μεταξύ τους «τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων» των ιδρυμάτων του πανεπιστημιακού και του τεχνολογικού τομέα που δραστηριοποιούνται στον ίδιο επαγγελματικό τομέα, «διότι η εξομοίωση αυτή θα αναιρούσε την ανωτέρω ποιοτική διάκριση» μεταξύ της αποστολής και οργάνωσης των ως άνω δύο κατηγοριών ιδρυμάτων της ανώ-

τατης εκπαίδευσης και «θα καθιστούσε τα χορηγούμενα πτυχία ουσιαστικώς ισότιμα, ως αναγκαίους τίτλους για την άσκηση ορισμένου επαγγέλματος, κατά καταστρατήγηση του Συντάγματος» (σκέψεις υπό 8).

11. Επί του άρθρου 38

Με τις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 6 του ν. 4025/2011, όπως προτείνεται να τροποποιηθεί, «Οι ιδιωτικοί φορείς Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας που λειτουργούν (...) κατά τη δημοσίευση του παρόντος (...), υποχρεούνται να εφαρμόσουν τις διατάξεις του παρόντος με την έκδοση (...) βεβαίωσης (...) μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος».

Δεδομένου ότι η ισχύς «του παρόντος» κατά τα ως άνω ν. 4025/2011 έχει εκκινήσει προ πολλού, σκόπιμο θα ήταν, εν προκειμένω, η ρύθμιση για την εν λόγω προθεσμία είτε να τεθεί με σημείο εκκίνησης ρητή ημερομηνία είτε να τεθεί αποκλειστικώς στο υπό ψήφιση νομοσχέδιο, χωρίς παραλλήλως να ενσωματώνεται στο κείμενο του ν. 4025/2011.

12. Επί του άρθρου 39 παρ. 1

Με τις εν λόγω διατάξεις ορίζεται ότι ιατροί ή οδοντίατροι «στους οποίους απαγορεύεται η άσκηση ιδιωτικά του ιατρικού ή οδοντιατρικού επαγγέλματος» «δεν δύνανται να είναι μέτοχοι (...) σε νομικά πρόσωπα οποιασδήποτε μορφής που έχουν ως σκοπό την παροχή υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας».

Επισημαίνεται, συναφώς, ότι με το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η γενική οικονομική ελευθερία, στην οποία περιλαμβάνεται η ελευθερία σύστασης, οργάνωσης και λειτουργίας κερδοσκοπικών ενώσεων (βλ. Πρ. Δαγτόγλου, Συνταγματικό δίκαιο, Ατομικά δικαιώματα, τόμ. Β΄, 2η έκδ., 2005, σελ. 1140, 1142, 1153-1155, Κ. Χρυσόγονο, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2η έκδ., 2002, σελ. 177-188).

Όπως έχει παγίως γίνει δεκτό από το Συμβούλιο της Επικρατείας, η ελευθερία άσκησης οικονομικής (επιχειρηματικής ή επαγγελματικής) δραστηριότητας «δεν αποκλείει τη θέσπιση από τον κοινό νομοθέτη ή, κατ' εξουσιοδότηση τούτου, κανονιστικώς από την Διοίκηση (...) περιορισμών της ελευθερίας αυτής για λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι η προστασία της δημόσιας υγείας, η οποία, εξ άλλου, κατά το άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος αποτελεί συνταγματική υποχρέωση του κράτους» (ΣτΕ Ολομ 252/2008. Βλ., επίσης, ΣτΕ Ολομ 3633/2004, ΣτΕ Ολομ. 2998/1998, κ.ά.). Η αρχή αυτή, εξ άλλου, βρίσκει πεδίο εφαρμογής και στην οριοθέτηση των περιορισμών

στην οικονομική λειτουργία επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών φροντίδας της υγείας [βλ. και Στ. Κτιστάκη, Δικαίωμα επιχειρηματικής δραστηριότητας και δικαίωμα στην υγεία, Νέες τάσεις της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ΘΠΔΔ 2009, σελ. 913-922 (917-918)].

Υπό το φως των ανωτέρω, γίνεται κατανοητό ότι, κατά την οριοθέτηση των περιορισμών που θέτει σχετικώς ο νομοθέτης ή η κανονιστικώς δρώσα διοίκηση, πρέπει να τηρείται η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, κατά τρόπον ώστε οι επιβαλλόμενοι από τον νόμο περιορισμοί να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού δημόσιου συμφέροντος (βλ. ΣτΕ Ολομ 3665/2005, ΣτΕ επταμ. 3054/2006. Βλ., επίσης, Στ. Κτιστάκη, όπ. π., σελ. 918-919).

Αθήνα, 19.12.2014

Η εισηγήτρια
Μαριάνθη Καλυβιώτου
Ειδική Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αν. Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών